

GÜNÜMÜZ KONUT TASARIMINDA MUTFAK MEKANININ DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜMÜNÜN İNCELENMESİ

ÖZET

Modern toplumlarda mutfak; gelenekselden moderne toplumsal iş bölümünün dönüşmesi, gelişen teknoloji ve “beyaz eşya” olarak adlandırılan mutfak gereçlerinin işleri kolaylaştırması ile beraber kültürel ve fonksiyonel bir dönüşüm geçirmektedir. Modern toplumun mutfağa olan ilgisi, global bilgiye ulaşmanın kolaylaşması, sosyal medya ve başka özendirici enstrümanlar, sosyal medya platformlarında kurulan ve binlerce üyeye ulaşan, erkek ve kadınların neredeyse eşit sayıda takip ettiği yemek grupları, “şöhretli” mutfak şefleri ve onların farklı formatlardaki televizyon programları, “meşhur” restoranlar ve “yemek blogger” ları vasıtasıyla; günümüzde sağlıklı ve doğal gıdaya duyulan özlem gibi parametreler ile birleşerek, ortak bir evrensel mutfak kültürünün oluşumuna meydan açmaktadır. Bu çalışma kapsamında, gün geçtikçe kentleşen dünyada ve ülkemizde, mutfak mekanının konut içerisinde öneminin daha da artacağı ve kamusal alan tarifinin günden güne değiştiği, mahremiyetin dönüştüğü, sosyal medya aracılığı ile kamusal alanın evin en mahrem noktalarına kadar girdiği, bunun yanında mahremiyetin de yine sosyal medya aracılığı ile kamusal sanal alana taşındığı, günümüz ve gelecek dünyası için bilinen tüm toplumsal parametrelerin ve paradigmaların değiştiği öngörülmektedir. Bu bağlamda bu çalışma, tasarımcıların mutfak mekanı için yeni fonksiyonel ve estetik tasarım kriterleri geliştirmeleri gerektiğini savunur. Yöntem olarak öncelikle, konut mekanının, mutfakların tarihsel gelişimi, tarihi süzgeçte geçirdiği evreler ve mekânsal olarak mutfak mekanının gelişimi ve dönüşümü incelenmiştir. Ardından toplum ve cinsiyet rolleri, mahremiyet, toplumsal ve aile yapısındaki değişimler, dönüşümler, mahremiyet olgusunun dönüşümü ve Anadolu topraklarındaki deneyimler ve tüm bu süreçlerde mutfak kavramının mahremiyet açısından dönüşümü incelenmiştir. Tez kapsamında toplumsal ve aile yapısında mutfak mekanıyla ilgili değişen ihtiyaçların mutfak beğenilerinde, tercihlerinde ve işlevsel kullanımlarındaki farklılaşmanın neler olabileceğinin incelenmesi amacıyla bir alan çalışması yapılması düşünülmüştür. Bu bağlamda, toplumsal ve kullanıcı çeşitliliğinin fazla olduğu İstanbul metropolünde apartmanda yaşayan kullanıcılar üzerinde bir inceleme yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırma kapsamında anketten elde edilen sonuçlara göre, dünya ve ülkemizde yoğun, akıcı kent yaşamında, değişen dönüşen aile yapısına bağlı olarak mutfakların içinde barındırdıkları yemek pişirme, yemek yeme, oturma ve dinlenme gibi işlevleriyle artık konutun öncelikli düşünülmesi gereken en önemli mekanları olduğu anlaşılmıştır. Mimar veya tasarımcıların bu nedenle mutfak tasarımında yemek pişirme işlevinin haricinde farklı işlevleri barındıran, esnek kullanıma izin veren, geniş kullanım, depolama ve saklama imkanları sunan, aydınlık, ferah, sade ve estetik görünüme sahip mekanlar düşünmelerinin gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mutfak, kadın, mahremiyet.

TRANSFORMATION OF KITCHEN IN CONTEMPORARY RESIDENTIAL DESIGN

ABSTRACT

In modern societies; kitchen evolves, culturally and functionally under the influence of shift in social division of labor from traditional to modern era and developing technology and major appliances. Increasing interest in cuisine, information accessibility, social media, mass online groups that reaches to almost equal members of men and women, “celebrity” chefs and their various formatted tv programs, “famous” restaurants, food bloggers, desire for healthy and organic food, and other incentive instruments are contributing factors for emerging universal kitchen culture. Within the framework of this study, the change of paradigm and parameters in society for the future World can be very clearly observed that the “Kitchen” is becoming a defining space for more and more people in rapidly urbanizing world and Turkey and the essence of the space can be found not only in the physical, but also in the virtual world. Through social media and other online tools what once was a private area for one is reshaping as a public space. In the scope of this change, this work argues that designers should take these new criterias of functionality and aesthetics into consideration. In terms of methodology, first of all, the thesis look into location of residency, historical development, phases throughout the history of transformation and evolvement of kitchen as a space. Then the study continues on examining gender roles and privacy in society, changes in the notion of privacy in community and family, and the experience of kitchen as space and privacy aspect of it in Anatolia. Furthermore, the study presents the results of researches on transformation of kitchen space in residential design based on dwellers’ preferances, functionality expectations, aesthetics, and visual liking. Lastly, the article is concluded with determining the design criterias for kitchen space and the impacts of daily life on these design criterias. It has been decided to conduct an examination on the users living in the apartments of Istanbul metropolitan area.

According to the results obtained from the questionnaire, due to changes observed in family structure in the intensive and fluent urban life; it is understood that with the

functions of cooking, eating, seating and resting; kitchens should be considered as priority places in our living spaces on all over the world and in Turkey. It has been emphasized that either architects or designers should consider spaces, with a bright, spacious, simple and aesthetic look that offer a wide range of functions, which are storage facilities that allow flexible use, with different functions besides cooking function in kitchen design.

Keywords: Kitchen, women, privacy